MUSIQA TURIZMINING TA'LIMIY-TARBIYAVIY IMKONIYATLARI VA UNING YOSHLARDA BAG'RIKENGLIKNI SHAKLLANTIRISHDAGI O'RNI

Abdumannatova Aziza Abdumajit qizi
Oriental universiteti Samarqand kampusi "Uzluksiz ta'lim pedagogikasi" kafedrasi katta o'qituvchisi, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
aziza091996@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada musiqa turizmining ta'limiy-tarbiyaviy imkoniyatlari tahlil qilinib, uning yoshlarda bag'rikenglikni shakllantirishdagi o'rni yoritilgan. Musiqa turizmi musiqiy meros, ijrochilik an'analari va madaniy muloqot bilan bevosita tanishishni ta'minlovchi pedagogik vosita sifatida tavsiflangan. Uning bilish, tarbiyaviy, kommunikativ va emotsional-estetik funksiyalari ochib berilib, bag'rikenglik tarbiyasidagi afzalliklari asoslangan.

Kalit so'zlar: musiqa turizmi, bag'rikenglik, tolerantlik, ta'limiy-tarbiyaviy salohiyat, madaniy muloqot, musiqiy meros, yoshlar.

Аннотация. В статье анализируются образовательно-воспитательные возможности музыкального туризма и раскрывается его роль в формировании толерантности молодёжи. Музыкальный туризм охарактеризован как педагогическое средство, обеспечивающее непосредственное знакомство с музыкальным наследием, исполнительскими традициями и культурным диалогом. Раскрыты его познавательная, воспитательная, коммуникативная и эмоционально-эстетическая функции, обоснованы преимущества в воспитании толерантности.

Ключевые слова: музыкальный туризм, толерантность, терпимость, образовательно-воспитательный потенциал, культурный диалог, музыкальное наследие, молодёжь.

Abstract. The article analyzes the educational potential of music tourism and reveals its role in developing tolerance among young people. Music tourism is described as a pedagogical tool that provides direct acquaintance with musical heritage, performing traditions and cultural dialogue. Its cognitive, educational, communicative and emotional-aesthetic functions are identified, and its advantages for tolerance education are substantiated.

Keywords: music tourism, tolerance, open-mindedness, educational potential, cultural dialogue, musical heritage, young people.

ASOSIY QISM. Turizm insoniyat tarixida azaldan xalqlarni bir-biri bilan tanishtiruvchi, madaniy aloqalarni mustahkamlovchi vosita bo'lib kelgan. Iqtisodiy nuqtai nazardan ham u murakkab hodisa hisoblanadi: Ch.Xusanov qayd etganidek, turizm mohiyatan murakkab tuzilma bo'lib, yaxlit tizim sifatida siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, texnologik va ekologik muhit bilan o'zaro ta'sirda rivojlanadi [2, 23-b]. Ana shu murakkab tizimning ichida ta'limiy va tarbiyaviy maqsadlarga yo'naltirilgan yo'nalishlar alohida o'rin tutadi. Ulardan biri – musiqa turizmidir.

Pedagogik nuqtai nazardan musiqa turizmi deganda yoshlarning musiqiy meros, ijrochilik san'ati va xalq madaniyati bilan bevosita tanishishi orqali ularda madaniy-estetik tafakkur, bag'rikenglik va muloqot madaniyatini shakllantirishga yo'naltirilgan sayohat faoliyati tushuniladi. Uning boshqa turizm turlaridan farqi shundaki, sayohatning predmeti musiqiy madaniyat bo'lib, maqsadi esa shunchaki dam olish yoki tomosha emas, balki shaxsni tarbiyalashdir.

Musiqa turizmining ta'limiy-tarbiyaviy salohiyati uning bir necha funksiyalarida namoyon bo'ladi. Bilish funksiyasi yoshlarning turli xalqlar musiqasi, cholg'ulari, ijrochilik maktablari, urf-odat va

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

marosimlari haqidagi bilimlarini kengaytiradi. Kitob yoki darslikdan olingan ma'lumotdan farqli ravishda bu bilim jonli tajribaga tayanadi va shu sababli chuqurroq o'zlashtiriladi. Tarbiyaviy funksiya o'z milliy merosiga hurmat va o'zga xalqlar madaniyatiga qiziqishni birgalikda tarbiyalaydi. Kommunikativ funksiya turli madaniyat vakillari – ijrochilar, festival ishtirokchilari, mahalliy aholi bilan bevosita muloqotni ta'minlaydi. Emotsional-estetik funksiya esa musiqaning insonga hissiy ta'siri orqali o'zgalar dunyosini "qalb bilan" his qilish imkonini beradi.

Sayohat taassurotlarining shaxs xotirasidagi o'rni ham alohida ahamiyatga ega. K.Gadoyev va S.Berdiyeva ta'kidlaganidek, inson sayohat davomida olgan taassurotlarini yaqinlari bilan baham ko'radi, ba'zilari esa ularni qog'ozga tushiradi, bu taassurotlar esa kishining xotirasida bir umrga muhrlanib qoladi [1, 72-b]. Pedagogik jihatdan bu shuni anglatadiki, musiqa festivalida o'zga xalq ijrochilari bilan uchrashgan yosh uchun bu tajriba bir martalik voqea emas, balki uzoq muddatli qadriyat yo'nalishiga aylanishi mumkin.

Bag'rikenglikni shakllantirishda musiqa turizmining afzalligi uning faol tabiatida ko'rinadi. YUNESKO Tolerantlik tamoyillari deklaratsiyasida tolerantlik dunyo madaniyatlarining boy xilma-xilligini hurmat qilish, qabul qilish va to'g'ri tushunish sifatida ta'riflanadi [3, 1.1-modda]. L.P.Shustova ham tolerantlikni oddiy chidamdan farqli ravishda o'zgani tushunishga va u bilan dialogga yo'naltirilgan faol pozitsiya sifatida talqin qiladi [5, 4326-b]. Musiqa turizmi aynan shunday dialogni yuzaga keltiradi: yosh o'zga madaniyatni passiv kuzatmaydi, balki uni tinglaydi, his qiladi, uning vakillari bilan suhbatlashadi va o'z madaniyatini ham namoyon etadi.

O'zbekistonda bu borada boy imkoniyatlar mavjud. Samarqanddagi «Sharq taronalari» xalqaro musiqa festivali, Shahrisabzdagi xalqaro maqom san'ati anjumani, Termizdagi xalqaro baxshichilik san'ati festivali, «Boysun bahori» xalqaro folklor festivali kabi tadbirlar turli mamlakatlar san'atkorlarini bir sahnada birlashtiradi. Bundan tashqari, mashhur san'atkorlarning uy-muzeylari, milliy madaniyat markazlari, an'anaviy hunarmandchilik va musiqa cholg'ulari ustaxonalari ham musiqa turizmining muhim obyektlari hisoblanadi.

Musiqa turizmining tarbiyaviy imkoniyatlari o'z-o'zidan amalga oshmaydi. I.Ergashev tolerantlikning gender, yosh, millatlararo, diniy, siyosiy va madaniy turlarini ajratib, ta'lim ularni yaxlit qamrab olishi kerakligini ta'kidlaydi [4, 223-b]. Musiqa turizmi bu turlardan ayniqsa millatlararo va madaniy tolerantlikni rivojlantirishda samarali bo'lib, uning natijasi sayohatning pedagogik jihatdan qanday tayyorlangani va tahlil qilinganiga bog'liq. O.Gulomjonov va D.Mamarejabov yoshlarda tolerantlikni tarbiyalashda madaniy almashinuv dasturlari va interfaol metodlarning ahamiyatini, shuningdek, maktab, oila va ijtimoiy muhit hamkorligi zarurligini qayd etadi [6, 46-b]. Bu fikr musiqa turizmini ta'lim muassasasi, oila va madaniyat muassasalari hamkorligida tashkil etish lozimligini ko'rsatadi.

XULOSA. Musiqa turizmi musiqiy meros, ijrochilik an'analari va madaniy muloqot bilan bevosita tanishishni ta'minlovchi pedagogik vosita sifatida katta ta'limiy-tarbiyaviy salohiyatga ega. Uning bilish, tarbiyaviy, kommunikativ va emotsional-estetik funksiyalari yoshlarda bag'rikenglikning bilim, hissiyot va xulq-atvor jihatlariga bir vaqtda ta'sir ko'rsatadi. Musiqa turizmining faol, dialogik tabiati tolerantlikni passiv chidam emas, balki o'zgani tushunishga intilish sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu salohiyatdan to'liq foydalanish uchun musiqa turizmini pedagogik maqsadga yo'naltirilgan, oldindan tayyorlangan va keyinchalik tahlil qilinadigan faoliyat sifatida tashkil etish zarur.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Gadoyev K., Berdiyeva S. Jahongashta sayyoh olimlar. – Toshkent: O'zbekiston, 2011. – 272 b.
2. Xusanov Ch.K. Milliy taraqqiyot modelida turizm rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari: iqt. fan. nomz. … diss. – Toshkent, 2006. – 203 b.
3. Декларация принципов толерантности: утверждена резолюцией 5.61 Генеральной конференции ЮНЕСКО от 16 ноября 1995 г. – Париж: ЮНЕСКО, 1995.
4. Ergashev I. Pedagogical and psychological foundations of forming tolerance among future social work specialists // Жамият ва инновациялар – Общество и инновации – Society and innovations. – 2025. – Vol. 6, № 8/S. – B. 220–226.
5. Шустова Л.П. Феномен толерантности в философских и психолого-педагогических науках // Фундаментальные исследования. – 2015. – № 2. – С. 4324–4328.
6. Gulomjonov O., Mamarejabov D. Socio-philosophical factors in cultivating tolerance among young students // Жамият ва инновациялар – Общество и инновации – Society and innovations. – 2026. – Vol. 7, № 2. – B. 44–49.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.